

JOAN ALBERT BAN (HAARLEM)
AAN CONSTANTIJN HUYGENS (DEN HAAG)
11 NOVEMBER 1641
2906A

Vervolg op Bans brief van 18 oktober 1641 (**2849A**).

Samenvatting: Ban vraagt of Huygens bij Frederik Hendrik kan bemiddelen voor Jan Dirckszoon Visscher, die per ongeluk een medewagenmenner heeft gedood. Met Bans gezondheid gaat het iets beter, zodat hij iets aan zijn muziekstudies kan doen. Hij verwacht de volgende dag bezoek van Descartes.

Naar Huygens gebracht door Sibrechtje Jansdochter. Over een antwoord door Huygens is niets bekend. Ban schreef opnieuw op 28 januari 1642 (**2937**).

Primaire bron: Leiden, Univ. Bibl., Cod. Hug. 37: brief (dubbelvel, 20x31cm, ab | d; apograaf).

Vroegere uitgave: Vloten 4, pp. 355-356: volledig.

Namen: Jan Anthonisz; René Descartes; Frederik Hendrik; Sibrechtje Jansdochter; Jan Dirckszoon Visscher.

Transcriptie

Mijn Here

Mijn Here Constantijn Huygens, Ridder, Here tot Zuylicom, Raedt en Secretaris van Zijn Hoogheyd,

in 's Gravenhage.

Vir nobilissime et Mecenas observatissime,

Urgeor à viro quodam Reipublicæ nostræ primario, ut tibi alieno negotio molestus esse debeam, cui istud negare non audeo, nisi misericordiæ beneficentiæque piacula committam. Latrrix harum, Sigeberta Johannis, homicidii à Joanne Theodori Visscher, marito suo, innocenter commissi veniam apud Suam Celsitudinem efflagitat. Maritus siquidem Joanni Antonii aurigæ ipsum malevolè absque caussâ invadenti, dum sese defendere conaretur, innocenter vulnus infixit, ex quo post horas aliquot, cum defectu chirurgorum sanguis continuò efflueret, mortuus esse publicis documentis perhibetur. Factum ipsum triplici ratione innocentiam testari veniamque mereri dicitur. Primò quod antagonista occisus fuerit homo ad seditiones injuriasque commovendas proclivis, eoque nomine apud omnes promiscuè notus; quippe qui primam mali hujus ansam non solum quæsiverit, sed et ultimam præbuerit. Deinde reo patrocinantur amici ac consanguinei, imo ipsa uxor hominis occisi, nam eidem facti istius omnisque culpæ veniam tabulis publicis liberaliter statuerunt. Denique Magistratus nostri singularis favor viri hujus innocentiam satis commendat, quippe cui fugitivo (donec gratiam à Suâ Celsitudine obtineat) munus aurigæ urbani remanere, illudque per vicarium tantisper obeundum Consules decreverunt. Hæ rationes viro fugitivo patrocinium hâc in re impendendum satis ostendere videntur. Quod autem ego ejusdem rei gratiâ te ¹reverenter interpellem, et necessitatis et virtutis ex eâdem c[a]usâ argumentum interpretari non dubita. Quin et mea in te debita, jam copiosius amplificata usque adeò excreverunt, ut non solum magis fatear me solvendo non esse, sed et perpetuo obsequio gratiam tuam quantum pote mihi promerendam protester.

Valetudinem et studia quod attinet, sic se res habet. Dolores colici hac septimanâ nonnihil quieverunt. Oculus verò sinister vesicatoriis collyriisque adhibitis, quotidie curandus speratur. Ex quibus mediis id saltem consecutus videor, ut perdidisse nihil, | b | verum nec multum me profecisse hâctenus experiar. Sed tempore opus est, inquit medicus. Interim, quantum permittit dispositio, aliquid in musicis antehac inchoatum absolvere conor. Sed, o valetudinem! Et præcipuè, o lumen oculorum meorum! Exclamem apud te, mecenas

1. <reverentur>.

benevolentissime, nec tamen animum despondeo. Quippe si visus concedatur solummodò, facile reliquas infirmi corporis molestias, studiis, vitæ sedentariæ sociis, fallam.

Crastinâ die heroëm Descartesium expecto me invisurum, à cujus præsentia, forte aliquid et animo et corpori levamen accedet.

Interim fove clientem tuum, eidemque diu felix vive, ac vale. Harlemi, XI Novembris MDCXLI.

²Tuus servus
J. Alb. Bannius, 1641.

Vertaling

Aan de heer Constantijn Huygens, ridder, heer van Zuilichem, raad en secretaris van Zijne Hoogheid,

in Den Haag.

Edele heer en beschermer,

Een belangrijk iemand van onze gemeenschap vraagt mij dringend of ik u lastig wil vallen met een u onbekende zaak, wat ik niet durf te negeren op straffe van de beschuldiging van gebrek aan medelijden en medeleven. De brengster van deze brief, Sibrechtje Jansdochter, komt bij Zijne ³Hoogheid gratie vragen voor de doodslag door haar echtgenoot Jan Dirckszoon Visscher in onschuld begaan. De echtgenoot heeft namelijk, toen hij zich wilde verdedigen, ongewild de wagenmenner Jan Anthonisz verwond, toen deze hem met kwade bedoeling en zonder reden aanviel, als gevolg waarvan hij na enkele uren, toen door de afwezigheid van artsen het bloed voortdurend uit hem stroomde, is gestorven, zoals blijkt uit openbare documenten. Het gebeurde wijst op drie manieren op onschuld en gratie. Ten eerste was de gedode man geneigd om ruzie en moeilijkheden te veroorzaken, waar hij algemeen om bekend stond; hij heeft immers niet alleen aanleiding tot het begin van het probleem gegeven, maar ook tot de afloop. Vervolgens beschermen vrienden en bloedverwanten, ja, zelfs de vrouw van de gedode man de beschuldigde, want zij hebben in openbare documenten vrijuit zijn onschuld in deze zaak bevestigd. Tenslotte geeft de gunst van onze Magistraat voldoende de onschuld van deze man aan, omdat de raadsleden hebben besloten om het ambt van stedelijk wagenmenner voor de voortvluchtige (totdat hij gratie verkrijgt van Zijne Hoogheid) te blijven reserveren en het zolang door een vervanger te laten waarnemen. Deze redenen lijken voldoende om de steun aan deze voortvluchtige te rechtvaardigen. Twijfel er niet aan dat het uit noodzaak en deugd is dat ik u eerbiedig vanwege deze zaak lastig val. Mijn verplichtingen jegens u zijn inmiddels zozeer toegenomen, dat ik die niet alleen nooit kan aflossen, maar zelfs door eeuwige dienst zoveel mogelijk moet proberen uw dank te verwerven.

Wat betreft de gezondheid en de studie: het gaat als volgt. De koliekijsen zijn deze week wat afgenomen. Het linkeroog wordt hopelijk eerstdaags door het gebruik van zalfjes weer gezond. Door die middelen schijnt het nu zo te gaan dat ik niet achteruit ben gegaan, maar tot nu toe ook nog niet veel vooruit. Tijd is wat nodig is, zegt de dokter. Intussen probeer ik, voorzover de toestand het toelaat, op muziekgebied iets af te maken wat eerder was begonnen. Maar, o gezondheid! en vooral: o licht in mijn ogen! Ik roep tot u, edelmoedige beschermer, maar wanhoop niet. Als het gezicht maar wat beter zou zijn, zou ik gemakkelijk de andere lichamelijke ongemakken van de studies, die met het zittende leven gepaard gaan, vergeten.

Morgen verwacht ik bezoek van onze grote [René] Descartes, hetgeen wellicht wat verlichting voor lichaam en ziel zal brengen.

Gedenk ondertussen uw dienaar en leef voor hem lang en gelukkig. Gegroet. Haarlem, 11 november 1641.

2. Kwalificatie en ondertekening autograaf.
3. Frederik Hendrik.

Uw dienaar
Joan Albert Ban.
